

ASKSKOTTSJUKA

Ask (*Fraxinus excelsior*) drabbas av askskottsjuka i hela dess utbredningsområde i Sverige, dvs. i södra och mellersta Sverige inklusive Gotland och Öland. De första säkra rapporterna om askskottsjuka kom 2003. Första observationerna gjordes 2001 på Torslunda försöksstation på Öland, där ca 40% av ett ungträdsbestånd på ca 1,5 m höjd dog tillbaka till 10–20 cm.

Skadebild

Den för oss nya sjukdomen kallas askskottsjuka eftersom unga skott angrips primärt. Fjölårsskottens nya knoppar slår inte ut på våren. Skotten blir rödaktiga eller bruna som ett resultat av att innerbarken nyligen har dött. I lindrigare fall ut-

Skotten är döda eller döende på våren. Skottskjutningen uteblir helt eller så kan enstaka blad utvecklas, som kan ses på bilden. Dessa blad dör snabbt och blir bruna. Bilden är tagen i juni.

Övre delen av kronan på två stora askar, den ena frisk och den andra svårt skadad.

vecklas inte skottdöden vidare, men i svårare fall sprider sig svampen vidare från de döda skotten till allt grövre grenar. Angrepp på grenar kan växa in till stammen och det resulterar i kräftsår på stammen. Sårets utveckling på stammen når efter en tid runt stammen och därmed dödas den del av trädet som är ovanför såret. Under sommaren uppkommer dessutom helt nya angrepp på årets skott och blad. Bladen skrynklas och blir först ljusgröna, därefter bruna och till sist svarta. Unga skott får små, svarta, nekrotiska (döda) fläckar. Angreppen kan leda till att såväl små plantor som stora träd dör.

De arter och sorter som saluförs i Sverige har alla visat sig vara mer eller mindre känsliga för askskottsjuka. Angrepp på manna-ask (*Fraxinus ornus*) har hittills icke rapporterats.

Biologi

Sjukdomen är således ny i Sverige, men har förekommit i mer än tio år i Polen och Litauen. I Polen beskrevs under 2006 en ny svampart som associerad med askskottsjukan. Svampen kallas *Chalara fraxinea* och är identisk med den svamp som angriper ask i Sverige. I våra tester dels i växthus dels på friland har svampen visat sig orsaka samma

Från grenar eller blad sprider sig svampangreppet in i stammen och innerbarken dör. De döda partierna syns genom den oskadade ytterbarken. På bilden är ytterbarken borttagen.

symptom som askskottsjuka. Dagens begränsade kunskaper om svampen och sjukdomen tyder på att svampen spritts till Sverige från Östeuropa. Spridningen har skett med sporer utan hjälp av någon vektor, dvs. ingen organism har för med sig sporer från sjuka till friska plantor.

Betydelse

Många askar dör för närvarande i Sverige och hela bestånd håller på att spolieras av sjukdomen. Såväl yngre som äldre askar och såväl planterade som självföryngrade träd är drabbade. Sjukdomen är inte uppmärksammat tidigare i Sverige, men kan ha funnits på ask i låg frekvens. Döda skott på askar har iakttagits då och då, men inte alls i den omfattning vi ser nu.

I Litauen har mer än 30 000 ha med ask i ålderrarna 20–70 år drabbats av askdöd. Det utgör 60% av den totala förekomsten av ask i landet. Detta har skett under en tioårsperiod. Askskadorna i Danmark har däremot samma tidsförlopp som här i Sverige. I Norge har än så länge askskador inte noterats. Mycket tyder på att det är en snabbt spridd svampsjukdom som drabbat askarna. Vi är ännu återhållsamma med slutsatsen, eftersom en så snabb spridning är något mycket ovanligt. Angrepp i askfröplantagen i Snogeholm i Skåne visade att det finns skillnader mellan askkloner vad gäller känslighet för askskottsjukan (Skogforsk). Detta stöds av observationer i det först angripna

Efter något år börjar ett kräftsår att utvecklas i det område där innerbarken dött. Kräftsåren utvidgas med åren och kan nå runt stammen.

ungplantbeståndet på Torslunda. De som inte angreps 2001 är fortfarande friska (Sveplant E).

Förväxlingsrisker

Dåligt klimatanpassade askar kan skadas eller dö av tidiga och starka höstfroster. Effekterna av detta syns emellertid först på våren och dessa skador kan mycket lätt förväxlas med skador förorsakade av askskottsjuka.

Vårfrostskaador på ask drabbar vanligen nyss utslagna blad som förlorar turgor och svartnar.

I kräftsår, som är typiska för askskottsjukan, har vi ännu inte funnit fruktkroppar av någon svamp. Angrepp av lövträdskräfta/fruktträdskräfta (*Nectria galligena*) kan ha liknande utseende. För att avgöra vilken svamp som är orsak till skadorna bör svampen odlas och artbestämmas.

Text och foto: Pia Barklund
SLU, inst. för skoglig mykologi
och patologi

Box 7026, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 10 00

e-post: Pia.Barklund@mykopat.slu.se

September 2007

Faktabladet kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson

E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Hemsida: <http://www.entom.slu.se>

Distribution: SLU Publikationstjänst
Box 7075, 750 07 Uppsala
Tel: 018-67 11 00

E-post: publikationstjanst@slu.se